

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشت تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهيم
بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهيم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - امریکا
۲۷ جون ۲۰۰۹

بیائید پښتو بیاموزیم

یوولسم لوست

(درس یازدهم)

د پښتو ځانگړي (مخصوص) توري

یو والي او توپرونه

۴- د :

این حرف مخصوص پښتو چون دال دری اما بقدر کافی پر و ثقیل تلفظ میشود.
ډېر - ږوډی - ډنگر (لاغر) - ډارن (ترسو ، بز دل)

مرگوتي داسي ځوانان یوړل
له ډېره خیاله به یې کاره وړل اورمېرونه

۵- ر :

باین حرف مخصوص پښتو همه آشنا هستیم وان شاءالله در تلفظ آن هم مشکل نداریم مثلاً:
روند (کور) و مؤنث آن رنده ، کره وړه (کارو بار - امور) ، کرغیرن (کثیف)
زړه ، زړه بگنونکی (دلخراش) ، گری ، دم گری (تا ایندم ، رتا اکنون) ، لوخړه
(خاک باد) بریوکی (گرد باد) ، میر مؤنث آن مړه (مړده) ، مور (سیر ضد گرسنه)
مؤنث آن مړه ، بیره (عجله) ، بیرنی (اضطراری) .

زه دي انتظار پسې رنده شوم مړه به شمه
په دواړو سترگو باندي روند شي هېردي کړمه؟

په بېلتانه کې دې کرېږمه رنده شوم په سترگو روند شي که دې کړي ووله چاسره لفظونه

در بالا شما با دو لغتی که یکسان نوشته شده اما معانی و تلفظ متفاوت دارند، آشنا شدید:
مَرَه با نیم حرکت میم فتحه حرف دوم یعنی مُرده و **مَرَه** با فتحه اول و دوم یعنی سیر.
همچنین است **زَره** با نیم حرکت اول و کسره دوم یعنی دل، قلب و **زَره** با فتحه اول و دوم به معنی پیر و کهنه مؤنث **زور**. (راجع به صفات در پښتو در دروس آینده مفصل بحث میشود.)

۶- ږ :

این حرف مخصوص پښتو را پښتو زبانان کشور دو نوع تلفظ میکنند، یک عده چون (گ) و یکعده چون (ژ) دری. بر مبنای همین تلفظ ما آنرا از (ژ) دری تفریق کرده و از آن در امور دیوانی استفاده مینمائیم. به مثالهای ذیل توجه فرمائید :

مور - مورک - زېړنتون - نیردي

اگر ما **مورک** را که برخی ها چون **موژک** و برخی هم چون **موگک** تلفظ میکنند، به شکل **موژک** مینویسیم، در آن صورت برای آنانی که آنرا به شکل **موگک** تلفظ میکنند، امکان تلفظ **موگک** باقی نمانده لذا شکل **موژک** آن بصورت کامل غلط است.

همچنین است کلمه **نیردي** یا **نیردي** که بسیاری آنرا بشکل **نیژدي** یا **نیژدي** مینویسند که باز هم برای آنانی که آنرا بشکل **نیگدي** تلفظ میکنند، امکانات میسر نبوده لذا شکل **نیژدي** یا **نیژدي** آن درست نیست و از نوشتن آن اجتناب باید کرد. بخاطر باید داشت که یکعده زیاد هموطنانم این کلمه را به شکل **نیژدي** نیز مینویسند و تلفظ مینمایند که درست است.
هکذا کلمات **ژوند** و **ژبه** که چنین نوشته میشوند اگر آنرا به (ږ) مینویسیم، در آن صورت تلفظ **گوڼد** و **گیه** نیز باید مأنوس و به گوشها آشنا باشند. مگر چنین نیست برعکس مضحک و و خنده آور است لذا آنرا نباید به (ږ) نوشت.

برای تشخیص (ږ و ژ) در نوشته های ما بهترین شیوه همین است که این قلم بنا بر تجربه زندگانی نزدیک به هفتاد ساله اش عرضه میدارد (تلفظ منطقوی لغت مورد نظر).
ما بسیار شنیده ایم که :

خپله ژبه هم کلا ده هم بلا

اگر آنرا به (ږ) مینویسیم (ږبه)، باید گفته بتوانیم که :

خپله گیه هم کلا ده هم بلا

اما برای همه نامأنوس و مضحک است.

ژبه (زبان ، لسان ، عهد و پیمان)

ژبه دې وکړله اختر ته ، بیا را نغلي
خدای دې گنگی کړه لېونۍ در پسي سومه

ژبه دې وکړله اختر ته ، خو را نغلي
خدای دې گنگی کړه لېونۍ در پسي سومه

اکنون که راجع به اسمای مذکر و مؤنث معلومات کافی دارید، ذهن خود را بیازمائید که در **لندی** های بالا کدام یک را کدام جنس گفته؟